

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 DERSİ BİTİRME TEZİ

MEHMET EROĞLU'NDA ŞİDDET

Rehber Öğretmen: FATMA UĞUR

Öğrencinin Adı: BEGÜM

Öğrencinin Soyadı: GÜRCÜOĞLU

Öğrencinin Numarası:D1129097

Sözcük Sayısı: 3976

Araştırma Sorusu: *Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarında odak ve yan figürler ile yansıtılan şiddet temasının nedenleriyle birlikte incelenmesi*

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. Yarım Kalan Yürüyüş Yapıtında Şiddet ve Nedenselliğinin Değerlendirilmesi	2
2.1. Cesaretin Kanıtlanması Boyutunda Başvurulan Şiddet	2
2.2. Geçmişin Yansıtılması Boyutunda Şiddet	5
2.3. Korumacılık Çerçevesinde Şiddet	7
2.4. Acıya Bağımlılık Boyutunda Şiddet	9
2.5. İnsan Kimliğinden Sıyrılabilmek İçin Başvurulan Şiddet	10
3. Kusma Kulübü Yapıtında Şiddet ve Nedenselliğinin İncelenmesi	11
3.1. Topluma Karşı Durmak İçin Uygulanan Şiddet	11
3.2. Vicdan Olgusu Bağlamında Uygulanan Şiddet	13
3.3. Vicdan Azabı Nedeniyle Uygulanan Şiddet	15
4. SONUÇ	19
5. KAYNAKÇA	20

ÖZ(ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 Türkçe Dersi uzun tezi kapsamında hazırlanan bu çalışmada Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarındaki odak figürlerin yaşamlarında görülen şiddet olgusu değerlendirilecektir. Tezin hazırlanmasında genel amaç, sosyal çevrenin parçası olan ve şiddete maruz kalan figürleri yaşadıklarıyla bağdaştırılarak neden sonuç ilişkisi içinde incelenmesidir. Kusma Kulübü ve Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtlarda şiddet temasında ortaklık gözlenmiş; ancak şiddetin ortaya çıkış nedenleri açısından farklılık görülmüştür. Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtın odak figürü Korkut Laçın'de şiddetin dışavurum nedenini bireysel öğelerden oluşurken, Kusma Kulübü adlı yapıtta odak figür Umut Çinici'nin ve diğer figürlerin uyguladığı şiddetin hem bireysel hem de toplumsal boyutta olduğu saptanmıştır.

Kurgularda odak figürlerin kendilerine ve çevrelerine uyguladığı şiddet fiziksel ve ruhsal boyutta incelenecektir. Şiddete maruz kalan figürler dış çevreye bağlı olarak ele alınacak; yalnızlığın, sevgisizliğin, 'insan olmanın' aktarım biçimi olarak ortaya konacaktır. Bu inceleme, Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtta Cesaretin Kanıtlanması Boyutunda Şiddet, Geçmişin Yansıtılması Bakımından Şiddet, Korumacılık Çerçevesinde Şiddet, Acıya Bağımlılık Boyutunda Şiddet, İnsan Kimliğinden Sıyrılabilmek İçin Başvurulan Şiddet başlıklarında, Kusma Kulübü adlı yapıtta ise Topluma Karşı Durmak İçin Uygulanan Şiddet, Vicdan Olgusu Bağlamında Uygulanan Şiddet, Vicdan Azabı Nedeniyle Uygulanan Şiddet başlıklarında değerlendirilecektir.

Sözcük Sayısı:188

Araştırma Sorusu: Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarında odak ve yan figürler ile yansıtılan şiddet temasının nedenleriyle birlikte incelenmesi

1.GİRİŞ

Bireylerin kendi içlerinde çözümlenemedikleri hesaplaşmaları, kararlarında oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler, geçmişten getirdikleri ile şimdiki zamanda yaşamaya çalıştıklarında kendilerine bir çatışma ortamı yaratırlar. Bu çatışma ortamı bireyin yalnızca iç hesaplaşmaları olabileceği gibi aynı zamanda içinde bulunulan çevreye karşı tepki olarak da görülebilir. İç benlik ve dış çevreyle çatışma hali, bireylerde şiddet olgusu ile ortaya çıkabilmektedir.

Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarında odak figürler ile beraber çoğu yan figür, benlikleri ve dış çevreleri ile çatışma halindedir. Bu çatışma sonucu ortaya çıkan şiddet, figürlerin kişilik özelliklerinde, verdikleri kararlarda ve dolayısıyla hayatlarında oldukça etkili olmuş bir izlettir. Yarım Kalan Yürüyüş'te odak figür Korkut Laçin'in şiddete başvurmasının nedeni bireysel iken, Kusma Kulübü adlı yapıtın odak figürü Umut Çinici'nin şiddete yönelmesi bireysel olduğu kadar toplumsaldır da. Her ne kadar şiddetin dışavurumu yapıtlarda bireyin kendine ve/veya çevrelerine uyguladığı şiddet şeklinde görülmüş olsa da şiddetin ortaya çıkış ve aktarılmış olmasının altında yatan neden yalnızlık ve geçmişte hissedilememiş sevgidir.

2.Yarım Kalan Yürüyüş Yapıtında Şiddet ve Nedenselliğinin Değerlendirilmesi

Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıtın odak figürü olan Korkut'un şiddete yönelişinin nedenselliği, geçmişinde ve geçmiş yaşantısında çektiği acılarda, geçirdiği travmatik olaylarda aranmalıdır. Şiddetin ve uygulanan şiddet sonucu hissedilen acının dışavurumu, odak figür Korkut için önemli olan şu kavramlar kapsamında olmuştur: cesaret, sevgi(sizlik), korumacılık, acıya bağımlılık, insanlık.

2.1.Cesaretin Kanıtlanması Boyutunda Başvurulan Şiddet

Odak figür Korkut, eskiden tanışıklık içinde olduğu insanların içine tekrar girdiğinde, herkesin onun hakkında hatırladığı şey şüphesiz ki cesareti olmuştur. Korkut'un bu özelliği onu diğerlerinden farklı kılmış, akılda kalmasını sağlamıştır. Çocukluğunu bir yetimhanede geçiren Korkut'un bağlandığı sayılı kişilerden olan Türkan'ın evlat edinilmesiyle kendini büyük bir boşluk içinde bulan ve terk edilmişlik hissine kapılan Korkut, çaresizliğin neden olduğu intihar dürtüsü nedeniyle kendini kuyuya atmıştır. Korkut'un kendi hayatını sürekli tehlikeye atması şeklinde tanımlanan cesaretinin altında intihar etme dürtüsü yatmaktadır.

" *Sizce neden kuyuya atladı?*

'Verilebilecek bir tek cevap var: İntihar etmek istedi.(...) O dillere destan cesaretinin altında da bence bu var. Bazı psikologlar cesaretin, ki cesaret bir anlamda insanın hayatını sürekli tehlikeye atmasıdır, özünde intihar dürtüsü olduğuna inanırlar.'
(Eroğlu, YKY, 164)

Farklılıkların yok edilmeye çalışıldığı bir yetimhanede Korkut, cesareti ile farklılaşmıştır. Farklılaşmasının altında ise kendini diğerlerinden sıyrarak farklı olduğunu kanıtlama amacı

yatmaktadır. Bu amaç uğruna, her türlü şiddeti yaşamayı ve karşı durmayı göze almıştır; çünkü bu özelliği onu diğerlerinden ayıran ve onu olduğu kişi yapan tek özelliğidir. Bu nedenle Korkut, *tamamıyla kendine ait olan ve kimsenin elinden alamayacağı cesaretle değersiz bile olsa vazgeçememiştir* ve cesaretini her türlü tehlikeyle baş etmek için kullanmıştır.

Korkut'un kendisini diğerlerinden farklı kıldığına inandığı cesareti, çeşitli somut göstergeler ile okuyucuya aktarılmıştır. Kuyuya atlaması, elini sobaya bastırması ve tecritte geçirdiği günler bu göstergelere örnek olarak gösterilebilir.

Odak figürün cesaret gösterilerinden biri olan kuyuya atlaması, yetimhanede onu diğerlerinden farklı kılan davranışlarından biridir. Kuyuya atlaması, Korkut'un yetimhane müdürüne tepkisini göstermesinin bir yolu olmuştur. Onun için kuyuya atlamak, karşı koymanın eyleme geçirilmiş halidir. Aynı zamanda 'kuyu'nun karşı koymak eyleminde önemli bir yeri vardır, kuyu onun için karşı duruşu simgelemektedir:

" 'Gri gözlü piç, o kız kuyuya atla derse atlayacak mısın?

Yanağım dağlanmış gibi yanıyor. Müdür neden tokat attı? Belki de 'Evet' dediğim için.

(...). Direnmek, karşı koymak; o gün o tokatla öğretildi bana. " (Eroğlu, YKY, 59)

Korkut, kendi zihninde Müdür'ün tokadını kuyu ile bağdaştırmış ve bununla beraber direnmek eylemi onun zihninde kuyuya atlamak olarak yer etmiştir. Bu nedenle müdüre karşı tepkisini ortaya koyarken çoğunlukla kuyuyu kullanmıştır.

Odak figür Korkut Laçın'ın cesaretini kanıtlama boyutunda kendine uyguladığı şiddetin diğer bir somut göstergesi, elini yanan sobanın üstüne koymasıdır. Bu eylem de diğer cesaret

gösterileri gibi diğerlerinden farklı olma isteğinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda tıpkı kuyuya atlamasının nedeni gibi elini sobaya bastırmasının altında da müdürün aldığı kararlara direnme amacı yatmaktadır. Müdürün aldığı haksız kararlara kendince bu şekilde bir tepki koyma yolu geliştirmiştir. Her ne kadar bu yolda kendi canı da yansa doğruluğuna inandıklarının arkasında durmaktan vazgeçmemiştir:

"(...) Başmuavin çok uzun zamandan beri Korkut'u kolluyordu. Nedenini bilmiyorum; ama O'na takmıştı. Belki de ününden rahatsızdır. Neyse, saçma sapan bir nedenle, sırf gücünü göstermek için hepimizi izinsiz bıraktığını söyledi.(...) Tam o sırada sessizliği bir gürültü böldü. Hepimiz arkaya döndük: Korkut'tu: Yerinden kalkmıştı. Konuşmadan sobaya doğru yürüdü. Sınıfta çıt çıkmıyordu. Sonra Başmuavin'e bakıp güldü ve birden elini ateş gibi kızarmış sobanın üstüne koydu. Delirmiş gibi bağırdığımı hatırlıyorum. Ama O'nun kirpikleri bile kıpırdamıyordu. Hala gülüyordu. Etinin kokusunu, kızarış gibi çıkardığı sesi duyuyorduk. Eğer Başmuavin yalvarmaya başlamasa eti kemiğine kadar yanacaktı... Evet, yalvardı; cezayı geri aldığıını söyleyip elini sobadan çekmesi için avaz avaz bağırarak yalvardı." (Eroğlu, YKY,64)

Başmuavin'in izinleri kaldırmasını haksızlık olarak gören Korkut, bu duruma karşı tepkisini ellerini kızgın sobanın üzerine koyarak göstermiştir. Böylece diğerlerinden hem cesaret hem de doğruluğuna inanmadığı Őeylere karşı duruşunu ortaya koyması bakımından ayrıldığıını Başmuavin'e göstermiştir.

Korkut Laçın'ın cesaretini kanıtlama boyutunda ortaya koyduğu davranışlara örnek olarak tecritte uzun bir süre kalmasıdır. Yapılan işkencelere rağmen kendi doğrularından ve inandığı Őeylerden vazgeçmemiştir. Tecritte uzun süre kalmasının altında yatan neden ise cesaretini

kanıtlama isteğidir; çünkü onu Korkut yapan belirgin özelliklerinden biri de budur. "*Hiç tecritte elli altı gün dayanan adam duydunuz mu? Ben... Ben dört günde pes demiştim...*" (Eroğlu, YKY, 55). Korkut'a sahte pasaport hazırlayan Doktor lakaplı kişi, Korkut hakkında böyle söylemiştir. Tecritte kalış süresinin arasındaki farkın bu kadar fazla olması, odak figürün acıya ne kadar dayanıklı ve cesaretli olduğunu göstermektedir.

2.2.Geçmişin Yansıtılması Boyutunda şiddet

Yarım Kalan Yürüyüş adlı yapıttaki şiddet, aynı zamanda odak figür Korkut Laçın'ın geçmişindeki travmatik yaşantısının yansımasıdır. Geçmişinde hiçbir şekilde sevgiyi tadamamış olan Korkut Laçın, sevginin zıt kutbu olarak nitelendirilebilecek kavram olan şiddete yönelmiştir. Bu yönelim ise yaşanmamış sevgiyi şiddet ile başkalarına aktarma ya da geçmişte yaşanan şiddete, sevgisizliğe tepki olarak kendi kendine şiddet uygulama durumu ile anlatılmıştır.

Yetimhanede büyümesi, müdürün ona iyi davranmamış olması gibi geçmişte yaşadığı olaylar, onu çocukluğunda Türkan adlı 'o küçük kız'a, yaşamında sevgiyi hiç tadamamış olması nedeniyle Sedat'a ve annesine bağlanmıştır. Bu bağlılık, Korkut'un onları korumak için her türlü acıyı ve şiddeti göze almasıyla sonuçlanmıştır.

Yetimhanede tanıdığı Türkan'a bağlılığının nedeni, küçük kızın ona 'yaşayan tek canlı oymuş gibi bakması' olmuştur. Bu bağlılık sonucunda Korkut o küçük kızını her türlü tehlike ve kötülükten korumak için her şeyi yapmıştır. Kendi doğrularıyla ters düşen Müdür'ün davranış ve sözlerinden Türkan'ın etkilenmemesi ve zarar görmemesi için her zaman onu korumuştur. Müdür'ün Türkan'ı incitecek her türlü sözüne karşı o da müdüre söz söylemiştir.

" *'Doğum günüm olsun istiyorum,' diye ağlamıştı o küçük kız. Ama topal acımasızdı. 'Buraya nüfus kâğıtsız gelen her çocuk 1 Ocak'ta doğmuştur.'* Küçük kız Müdür'e bakakalmıştı. *'Topal.'* Neden bağırdım? Belki de ilk kez başkası için cezalandırılmayı göze aldığı için. Tokat ilk cezaydı..." (Eroğlu, YKY, 15)

Korkut'un Türkan'a bağlılığının altında küçük kızın ona 'yaşayan tek canlı oymuş gibi bakmasının yanı sıra başkası için cezalandırılmayı göze aldığı ilk kişi olması yatmaktadır. Onun Türkan için göze aldığı ceza, genellikle kuyuda uzun bir süre tek başına kalmak olmuştur.

Odak figür Korkut, yalnızca Türkan trenlerin nasıl göründüğünü, neye benzediğini merak ettiği için yetimhaneyi demiryollarından ayıran duvarın üstüne ellerini yara yapa yapa tırmanmıştır. Elleri o kadar yara olmuştur ki kan kaybindan duvarın üstünde bayılmıştır. Bu örnek, Korkut'un Türkan için ne kadar acı çektiğini göstermektedir.

"...yirmi dört yıl önce yukarı vardığımda ellerim kesilmiş, kanıyordu. (...). Başım ilk kez eriştiği yükseklikte dönüyordu. *'Ne gördüğünü anlat.'* Aşağıda yetimhanenin kurşuniliğine karışmamış tek şey, o küçük kızdı. (...). O bakışları, gözlerini hatırlıyorum: *Yaşayan tek canlı benmişim gibi bakan gözler!"* (Eroğlu, YKY, 58)

Türkan'a bu kadar bağlanmasının nedeni onun da kendisi gibi diğerlerinden farklı olduğunu düşünmesidir. O küçük kız diğerleri ile farklılığını korusun diye kendini hep onu korumakla yükümlü görmüş, o zarar görmesin diye kendini hep acının ve şiddetin ortasına atmıştır.

Korkut'un Türkan'a bağlılığı uzun yıllar devam etmiştir. İzmir'e geri döndüğünde görmek istediği sayılı kişilerden olmuştur. Türkan ve kızı Tülay'ı takip eden Korkut, Tülay'a yakınlaşarak Türkan hakkında sorular sormuştur.

"Eve varınca kızıma neler konuştuklarını sordum. Ona hiç durmadan benim adımı sormuş. Bir de doğum gününü kutluyor musun, hiç trene bindin mi, kuyudan korkar mısın? ... Bunun gibi saçma sorular."(Eroğlu, YKY, 185)

Korkut'un Türkan'ın küçük kızına sorduğu sorular, onun geçmişe ve Türkan'a ne kadar bağlı olduğunu göstermektedir. Onun, uğruna acı çektiği, kendine zarar verdiği ilk kişi olması nedeniyle ona hep bağlı kalmıştır.

2.3. Korumacılık Çerçevesinde şiddet

Korkut'un geçmişinde hissedemediği sevgi, onun ileriki hayatında tanıştığı Sedat'a kendisini adamasına ve onu sürekli korumasına neden olmuştur. Korkut'un Sedat'ı koruma dürtüsünün kaynağı, Sedat'ın annesinin ona iyi davranması ve Korkut'un da bu sayede geçmişindeki sevgi boşluğunu doldurduğunu düşünmesidir. Sedat'ın annesi onun için *değerini kavrayamadığı, ama değerini içgüdüleriyle anladığı bir değeri* temsil etmektedir. Bu değer sevgidir ve Korkut, geçmişindeki sevgi açlığını Sedat'ın annesinin ona karşı göstermelik iyi davranışları ile giderdiğini düşünmüştür. Be nedenle Korkut, insanlığa karşı hep borçlu olduğu düşüncesine yönlenmiştir.

Sedat'ın annesinin ona sevgi ile yaklaştığını düşünmesi, Korkut'un kendini Sedat'ı her zaman korumakla yükümlü sayması ve onu her türlü acı ile şiddetten uzak tutması gerektiğini düşünmesiyle sonuçlanmıştır. Korkut'un Sedat'ı koruma dürtüsü altında insanlığa borçlu olduğu düşüncesi yatmaktadır.

" !...Kurtarıcılık (...), bireysel planda kendinden vazgeçme, hayatını feda etme isteği değil midir? Nedense hep kendini borçlu hissetti ve hep bu borcu ödemeye çalıştı'

'Borçlu mu? Kime borçluydu?'

'Herkes, her şeye.'

'Ama böyle düşünmesinin bir nedeni olmalı.'

'Önemli olan nedeni değildi; böyle hissetmesiydi. Sanırım buna biraz da annem yol açtı.'

'Annemiz!'

'Bakın, Korkut hayatında yalnız iki kişiye bağlandı: O küçük kız ve annem. (...) Anlamını kavrayamadığı, ama değerini içgüdüleriyle hissettiği bir şeyin önündeymiş gibi hayranlıkla titriyordu (...).'

(...)

'Sonuçta Korkut'un bu bağlılığı giderek kendini önce anneme, daha sonra da bütün insanlığa borçlu olduğu düşüncesine yöneltti. Oysa borçlu biri varsa o da annemdir. (...)Onu bir bekçi köpeği gibi kullandı. Sedat o zaman da zayıf ve ürkek bir çocuktur. Annem Korkut'u Sedat'a göz kulak olacak, onu koruyacak bir köle gibi eğitti.' "(Eroğlu, YKY, 165)

Korkut, borcunu hayatını hep birileri için tehlikeye atarak, birilerini kurtarmaya çalışarak ödemeye çalışmıştır. Bunu yaparken çektiği acıyı, borcu ile bağdaştırmıştır. Dolayısıyla, hep başkalarının yerine şiddet görüp acı çekerek bütün insanlara karşı borcunu ödemekte olduğunu düşünmüştür.

2.4.Acıya Bağımlılık Boyutunda Şiddet

"Çoğumuz çektiğimiz acıya bağımlıyızdır. Ama Korkut'un ki bağımlılık değildi; o acıya zincirlenmiŐti..."(Eroğlu, YKY, 162)

Korkut'un acı ile iliŐkisinin sürekliliği, Korkut'un çektiği hiçbir acıyı unutmamasından kaynaklanmaktadır. *"Unutmak bir çeşit vazgeçmektir"* (Eroğlu, YKY, 162) diye düşünene Korkut, geçmişindeki travmatik ve acı dolu olayları arkasında bırakmamıŐ, *acı üstüne kurulu bir hayatı seçmiştir*. Korkut'un bağlı olduğu figürler, *'küçük kız ve Sedat'ın annesi'*, Korkut'un geçmişinde kalmıştır ve Korkut, geçmişini unutmamanın onları da unutmak anlamına geldiğini düşünmüş olduğundan geçmişine ne kadar bağlanmışsa, acısına da o kadar bağlanmıştır. Bununla beraber, bağlandığı figürlerin onu bırakmasından kaynaklanan çektiği acıyı da unutmamıŐtır. Geçmişindeki en önemli iki kişi olarak gördüğu *o küçük kız ve Sedat'ın annesi*, Korkut'un zihninde acı ile özdeşleşmiŐtir, onlara duyduğu bağlılığın, acıya duyduğu bağımlılığa dönüŐtüđu savunulabilir. Korkut'un bu bağımlılığı kendine ruhsal bakımdan Şiddet uyguladığının da göstergesidir.

Acı, fiziksel bakımdan ele alındığında odak figürün yapıtta sık sık yinelenen 'hissiz kol'u örnek verilebilir. Hastanedeki doktorun ifadesine göre sert bir cisimle kırılan kol, Korkut'a çok acı vermiŐtir. Korkut'un bu acıyı dindirecek hiçbir Şey yapmaması ise Korkut'un acıyla ne kadar bütünleştiğini göstermektedir. *"Omzu yıllar önce kırılmış; bana sorarsanız sert bir cisimle. Ve kemikleri, muhtemelen bakımsızlıktan, çok düzensiz kaynamıŐ. (...) Çok acı çekmiş olmalı..."* (Eroğlu, YKY, 122)

Odak figür Korkut Laçın'ın gerek fiziksel gerek duygusal yönden kendine uyguladığı Şiddetin altında acıya alışkanlığı yatmaktadır. Cesareti gibi, acının da yalnızca kendine ait olduğunu ve

onu kendisi yapan özelliklerden birinin de acı olduğunu düşündüğünden Korkut acıyla hiçbir zaman bağını koparamamış, hep ona bağımlı olarak yaşamıştır.

"Acı onda vazgeçemeyeceği bir alışkanlık yapmıştı sanki. Belki bu yüzden kopamadı acıdan. İnsanlar tamamıyla kendilerine ait olan ve kimsenin elinden alamayacağı bir şeyden, o şey değersiz bile olsa vazgeçemezler. O'nun tamamıyla sahip olduğu tek şey acıydı..." (Eroğlu, YKY, 163)

2.5. İnsan Kimliğinden Sıyrılabilmek İçin Başvurulan Şiddet

Korkut, insan olmayı bir mahkûmiyet olarak değerlendirmektedir ve ona göre insan olmak 'katlanılması' gereken bir şeydir. Bunun nedeni insanların yaptığı tüm değerlendirmelerin, yargılamaların Korkut'a oldukça yüzeysel gelmesidir: *"İnsanlar gerçeği değil, görüntüsünü severler."* (Eroğlu, YKY, 30)

İnsanların bu yüzeyselliği, Korkut'u insan olmaktan soğutmuştur. Korkut, hayatındaki sevgi gibi boşlukların nedenini insanlar olarak kabul etmiştir ve bu onun insan kimliğinden sıyrılmasına, kendini insanlığın dışında tutmasına neden olmuştur. Aynı zamanda ' köpeklerin sevmek konusunda çoğu insandan daha becerikli oluğu' onun insan olmaktan soğumasına neden olmuştur. Bu nedenle Korkut kendini şiddet ve şiddet ile gelen acıyla insanlıktan soyutlamıştır. Odak figür, insanlarla olan bağını koparıırken, onu insanlığından arandıran, diğer varlıklarla bütünleştiren ve ona ruhsal zenginlik kazandıran tek eylem olan acı çekmeyi seçmiştir: *"Acının dili yoktur. İnsan ya da hayvan, fark etmez, hepsi aynı biçimde bağırır"* (Eroğlu, YKY,38)

3. Kusma Kulübü Yapıtında Şiddet ve Nedenselliğinin İncelenmesi

Kusma Kulübü adlı yapıtta şiddet, haksızlıklara direnmenin bir yolu olarak ortaya atılmıştır. Bu direncin etrafında ise şiddetin çeşitli uygulamaları ve bu uygulamalardan doğan oluşumlar şekillenmiştir. Bu oluşumlardan biri de odak figür Umut Çinici'nin katıldığı Kusma Kulübü'dür. Her ne kadar bu kulübün şiddet uygulamasındaki amaç topluma karşı durmak olsa da yapıtın bütününde şiddet, vicdan, intihar, korunma, insanlık ve sevgisizlik gibi pek çok kavram ile ilintili olarak hem odak figür hem de yan figürler üzerinden okuyucuya aktarılmıştır.

3.1. Topluma Karşı Durmak İçin Uygulanan Şiddet

Kusma Kulübü adlı yapıtta insanın yozlaştığı, hayatın değersizleştiği, toplumsal vicdanın ve bununla beraber ahlak anlayışının da sığlaştığı bir toplumun tablosu çizilmektedir. Bu yozlaşmışlığın somut göstergeleri, Betül Bengi adlı köşe yazarı ve bu figürün çevresindeki figürlerdir. Betül Bengi'nin asistanı, sevgilisi Ercüment Cantürk ve odak figürün ünlendikten sonra tanıştığı Dilek "tipleri" ile beraber Kusma Kulübünün saldırılarına uğrayan diğer tipler de bu yozlaşmışlığın somut göstergeleri olarak alınabilir. Odak figür Umut Çinici' nin, Kusma Kulübü'ne katıldığındaki amaç her ne kadar sığlaştırılmış bu topluma bir tepki göstermek olmasa da zamanla kendini bu düzenin içinde bulmuştur.

Yapıta ismini veren Kusma Kulübü, genel olarak bakıldığında topluma karşı duran ve toplumsal vicdanı değersizliğe sürükleyen kişilere öfke dolu saldırılarda bulunan bir topluluktur. Karşı duruşun eyleme geçirilmiş hali olan kusma saldırıları ile öfke arasında dönüşümlü bir ilişki bulunmaktadır; karşı duruşun altında öfke yatmaktadır ve öfkenin canlı tutulması ancak kusma saldırılarının yinelenmesi ile, bir anlamda şiddetin şiddeti doğurması ile mümkündür.

Toplumun sığlaşmışlığına yönelik kusma saldırılarında kulüp üyelerini bu saldırıları gerçekleştirmeye iten en büyük etken toplumun yozlaşmışlığına duydukları öfke olmuştur. Odak figür Umut ilk kusma saldırısını öfkenin dışavurumu olarak nitelendirmektedir: *"İlk kez o anda fark ettim: Boyumdan epeyce büyük bir şeye, duymadığım, parçası olduğum bir öfkeye bulaşmışım"*(Eroğlu, KK, 47)

Umut her ne kadar öfke duymadığını iddia etse de kusma saldırılarına sürekli katılması, onun da aslında toplumun gidişatına öfke duyduğunu ve bu gidişattan rahatsız olduğunu göstermektedir.

Suçlama, ifade alma gibi çeşitli bölümleri olan kusma saldırıları her ne kadar bir bütün olsa da toplumsal yozlaşmışlığa yapılan asıl saldırı en son bölümde, yani kusma bölümünde gerçekleşmektedir. Suçlayarak ve ifade alarak yıldırılan yozlaşmış toplumu temsil edenlerin üzerine kusulması saldırının en önemli kısmıdır; çünkü bu durum yozlaşmışlığa duyulan nefretin intikamla vücut bulması ve eylemle ifade edilmesidir: *"Sıra törene, o görkemli finale gelmişti. Ustaca yazılmış senaryo, titiz uygulama, eşsiz ve içten oyunculuk... Her şey bu an için değil miydi?"* (Eroğlu, KK, 107)

Kusma Kulübü'nün alçaklığın en düşmüş haline gerçekleştirdiği kusma saldırıları, Umut'un kendini daha temiz, insandan daha fazla bir bilinçle olmasını sağlamıştır ve Umut aynı zamanda kusma eylemiyle topluma resmi olarak karşı durmuş ve tepkisini sığlaşmış toplumun temsilcisi üzerine kusarak ortaya koymuştur:

"...Melih Döner'in üstüne kustum: Kolayca, hiç zorlanmadan; kustukça içinden yükselen ağlama isteğini yatıştırarak. Kasılıp gevşerken arınıyor, yeniden özsaygımı kazanıyor, hiç olmadığım kadar iyi birisi oluyordum. Alçaklık ayaklarımın dibindeydi ve

ben alçaklığın, acımasızlığın üstüne kusuyordum. Hem de tam suratının ortasına.”
(Eroğlu, KK, 107)

Toplumdan kusarak intikam alan, nefretini ve tepkisini kusarak anlatan bu kulüpte `reis'in Umut'a verdiği görev, yozlaşan toplumun simgesi olan Betül Bengi adlı köşe yazarının yanında göstermelik bir şekilde durarak toplumu yozlaştıran insanların içine sızıp bu yozlaşmışlığı kökten bitirecek kilit noktaya ulaşmaktır.

Odak figür, tüm bu alçaklığa ve yozlaşmışlığa karşı olsa da bu gidişatı tamamen durdurmak için sığlaşmış toplumla birlikte hareket etmektedir. Aynı zamanda tüm bu işlerden para kazanarak fayda sağlamakta ve ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

3.2. Vicdan Olgusu Bağlamında Uygulanan Şiddet

Kusma Kulübü'nün eylemlerinin altında toplumsal düzene muhalif olma arzusu yatmaktadır. Kulüp bu karşı duruşunun dayanağını cesaretlerinden ve dolayısıyla cesareti ve karşı duruş için yeterli gücü, vicdanlarından almaktadır. Onların toplumsal duyarlılıklarının kaynağı vicdanlarıdır. Vicdan, insanı hassaslaştırdığından "*vicdanı tutkuların tanrısı yapmak*" beraberinde her türlü eşitsizliğe, alçaklığa, onursuzluğa karşı insanı daha duyarlı yapar. Bu nedenle ki yapıtta odak figür Umut'un vicdanının simgesi olan Vahit(V), "*Önce beynindekileri kusarsın... Sorun yok. Sorun yüreğinle kusmaya başladığında... O zaman duramazsın. Vicdan... Vicdanın varsa, kurtuluşun yok.*" (Eroğlu, KK, 175) demiştir. Vicdan sahibi olmanın sonucu olarak uygulanan şiddet, beraberinde yine şiddeti doğurmuştur ve şiddet-vicdan arasındaki ilişki, bir kısır döngü haline gelmiştir. Vicdanı olanlar, şiddetin eyleme yansıması olarak kusmuş, kusanlar da vicdanlarını daha çok dinlemeye, vicdan tarafından yönlendirilmeye başlamıştır. Vicdan, insanların farkındalığını artırarak diğer insanların da

durumunu düşünmeye teşvik etmiştir. Böylece vicdan sahibi kişi ile diğerleri arasında bir empati kurulmuştur: "*Pekâlâ, vicdan acımak demektir ya da acıyabilmek...*"(Eroğlu, KK, 176) demiştir kaçık feylesof Kadir. Acımak veya acıyabilmek, kurulan bir bağ ile vicdanın insanı duyarlılaştırması, farkındalığı artırarak sığlaşmanın önlenmesi ile olmuştur.

Vicdan sahibi olmak ya da olmamak arasındaki farkı ortaya koyan bu yazınsal yapıtta, odak figür olan Umut, insanı insan yapan değerlerden biri olan vicdanının onu yönlendirmesine izin vermiş, *adaleti tutkularının Tanrı'sı yapmıştır:*

"Önümde eğilebileceğim, uğruna adaklar sunabileceğim insancıl bir efendinin kulu olmuştum. Vicdanımı tutkularımın Tanrı'sı kılıp 'Kusacağım' dedim. 'Yapmak İsteddiğim bu.' "(Eroğlu, KK, 363)

Umut, vicdanının yapılandırđı cesaretle toplumsal vicdanın sığlaşmasına, yozlaşmasına karşı tepkisini şiddetle yani kusma refleksiyle ortaya koymuştur. İnsanın sahip olduğu en doğru yargıların üreticisi vicdan ve vicdanın dinlenmesi sonucu seçilen taraf, Umut'u haksızlıklara karşı koymaya, başka varlıkların üzüntülerini ve sorunlarını kendininkiymiş gibi göğüslemeye, sorunlara karşı direnmeye itmiştir.

"İnsan, insan kalacaksa taraf tutmak zorundadır..."(Eroğlu, KK, 1)¹

Umut, taraf tutarak hem insan olmanın gereklerinden birini gerine getirmiş, hem de vicdanının beslediği cesaretinden güç alarak taraf olmanın gerektirdiği eylemlerden biri olan müdahale etmeyi, insandan daha fazla bir varlık olmayı öğrenmiştir. Tüm bu tepkileri ise

¹ Graham Greene

Kusma Kulübü'nün şiddet içeren eylemlerinde ortaya koyan odak figür, *kulübün eylem biçimini aşarak, yargılayan ve cezalandıran insancıl bir Tanrı'ya dönüşmüştür.*²

3.3. Vicdan Azabı Nedeniyle Uygulanan Şiddet

Yazınsal yapıtta vicdan azabı ve sonucunda ortaya çıkan şiddet, üç figür üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Bu figürler, yapının odak figürü Umut ve komşusu olan yan figürler Kadir ve Selim'dir. Bu karakterler, kendilerini geçmişlerinde yaşadıkları olay ya da olaylar yüzünden suçlu bulmuşlardır ve bu nedenle kendilerini cezalandırmış, kendilerine eziyet çektirmişlerdir. Çektikleri eziyetler ve kendilerini suçlamaları, onları ruhsal ya da fiziksel şiddete yöneltmiş, böylece kendi cezalarını vermişlerdir.

Odak figür Umut, uzun süredir âşık olduğu Şeyda'yı, hiçbir zaman ona sahip olamayacağını fark edip, ona askere gideceğini söylediğinde Şeyda'nın tepkisi intihar etmek olmuştur. Umut, bu intiharın altında yatan nedenin onun Şeyda'yı terk etmesi olduğunu bildiğinden kendisini suçlu bularak onun peşinden o da denize atlamıştır. Mahkemede yargılanırken de kendisini temize çıkarmak için hiç uğraşmamıştır; çünkü Şeyda'nın denize atlamasının suçunu kendisine yüklemiştir:

" *'...Onu itmedim. Ayrılmaya kararlı olduğumu anlayınca kendisi atladı.'*

'...Madem öyleydi, mahkeme sırasında neden onu itmediğini söylemedin?'

'...O akşamüstü onu terk edeceğimi söylediğimde Şeyda'nın denize atlayacağını biliyordum... İsteseydim onu engelleyebilirdim...'

'Denemişsin, arkasından kendini denize attığına göre.'

² Mehmet Eroğlu. <<http://www.mehmeteroglu.info/kus06.htm>>

'Kendimi aşağıya bıraktığımda çok geğti. Onu bulamayacağımı biliyordum.'

(Eroğlu, KK, 33)

Umut'un bu olayda ve sonrasındaki süreçte kendine uyguladığı şiddet hem fiziksel hem de ruhsal boyuttur. şeyda'yı bulamayacağını bilerek kendini onun arkasından denize atması kendine uyguladığı şiddetin fiziksel boyutudur. Umut, şiddet eyleminin ve kendisinin bilincinde olduğundan vicdaniyla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Kendine acı vererek şeyda'nın ona yaşattığı sevgisizliği yansıtan Umut'un bu hareketi, vicdan azabının onun üzerindeki fiziksel bakımdan etkisi olarak kabul edilebilir. Umut'un kendine uyguladığı şiddetin ruhsal boyutu olarak da mahkemede kendini hiçbir şekilde savunmaması örnek gösterilebilir. şeyda'nın intiharından kendisinin dolaylı olarak da olsa sorumlu olduğunu hissetmesi, onu savcının iddialarına itiraz etmemesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak Umut, cezaevine girmek zorunda kalmıştır ki cezaevinin insanlar üzerinde ruhsal bakımdan olumlu etkisi olması pek mümkün olmadığından odak figür Umut Çinici'nin cezaevine girmesi, kendine yine ruhsal boyutta şiddet uyguladığının göstergesidir. Umut'un kendini savunmaması, bunun sonucu olarak da hapse girmesi, onun kendini bu intihardan sorumlu tuttuğunu ve cezaevinde yaşayacağı ruhsal sıkıntılarını ve şiddetin kendi seğimi olduğunu göstermektedir. Umut'un kendine yaşattığı şiddete genel olarak bakılırsa bu şiddetin altında yatan neden Umut'un şeyda'nın intiharı sebebiyle çektiği vicdan azabıdır.

Yan figürlerden kaçık feylesof Kadir'in kendine çektiği eziyetin altında da geğmişte yaşadığı bir olay yatmaktadır. Kadir, kızı Ayşe'yi, kendi arabasıyla yaptığı kaza sonucu kaybetmiştir ve kazayı yapan kendisi olduğundan kızının ölümünden kendini sorumlu tutmaktadır. Kazanın sorumluluğunu üstlenen Kadir, o günden beri kendisine ruhsal ve fiziksel bakımdan şiddet uygulamaktadır. Kadir, her akşam kızını düşünerek yas tutmakta, ağlamaktadır. Bu

davranışıyla kendini mutsuzluğa sürüklemekte ve kendine duyduğu vicdan azabı sebebiyle kendine acı çektirmekte, bir çeşit ruhsal şiddet uygulamaktadır.

"Kadir'in yıllardır geceleri neden ağladığını apartmanda oturan herkes bilirdi. Aynı suçtan mahkûm olmuşların yoldaşlığıyla, 'Katlanamadığı Ayşe'nin ölümü,' dedim"(Eroğlu, KK, 8)

Kadir, kızının ölümünden dolayı kendine ruhsal açıdan şiddet uygulamasının yanı sıra fiziksel olarak da kendine eziyet etmiştir. Alkol bağımlılığı tehlikeli boyutlara ulaşmış, hatta hastaneye yatırılması gerekmiştir. Kendine yaşattığı ruhsal ızdırıp gibi kendine uyguladığı fiziksel şiddetin nedeni de kızının ölümünden duyduğu vicdan azabıdır.

"...İdeallerimi içki ve pişmanlıkla değiştirdim..." (Eroğlu, KK, 62)

Yan figürlerden olan Selim'in kendine uyguladığı fiziksel şiddetin altında diğer figürler gibi geçmişinde yaşadığı olaylar ve bu olaylardan kendini sorumlu tuttuğu için altında kaldığı suçluluk duygusunun etkisi vardır. Askerliğini güneydoğuda yapmış olan Selim, bir operasyon sırasında ele geçirdikleri iki Kürt gerilla kızın, Kürt korucular tarafından ellerinden alınıp tecavüze uğramalarını engelleyemediğinden kendisini suçlamaktadır. Bu suçluluk hissi, Selim'i ağır psikolojik bunalıma sürüklemiş ve duyduğu vicdan azabı onu intihar etmeye itmştir. Selim'in kendine uyguladığı ruhsal şiddetin sonu yine kendine uyguladığı fiziksel şiddetle gelmiştir.

Selim, duyduğu vicdan azabı nedeniyle açlık grevi sonucu hafızasını kaybeden bir Kürt kızına sahip çıkmıştır. Güneydoğu'da yaşadıklarını kendine unutturmamak için evinin bir duvarını açlık grevlerinde hayatlarını kaybedenlere ayırmıştır. Bu davranış, Selim'in kendine ruhsal şiddet uyguladığının ve kendine duyduğu öfkeyi canlı tutmaya çalıştığının göstergesidir.

Öfkesini canlı tutması da kendine uyguladığı ruhsal şiddetin sürekliliğini sağlamıştır. Kendisine uyguladığı bu şiddetin eyleme dökümü de açlık grevinde ölen bir kızın cenazesinde olmuştur: "*Selim, kurtaramadığı o iki kadın PKK'lı için (...) ağlıyordu.*"(Eroğlu, KK, 121)

Başından geçenlerin sonucu olarak çektiği vicdan azabından kendini kurtaramayan Selim, kendine çektirdiği ruhsal eziyetlerden sonra kendine uyguladığı son şiddetin fiziksel olmasını seçmiştir ve intiharı seçmiştir: "*Selim öldü; kafasına bir kurşun sıkılmış...*"(Eroğlu, KK, 296)

Umut, Kadir ve Selim figürlerinde vicdan azabı hepsinde hem fiziksel hem de ruhsal şiddet uygulamaya itmiştir. Özellikle Kadir ve Selim, yaşadıklarından sonra oldukça ağır psikolojik bulanımlara girmişlerdir: "*...ikisi de çatlak. Kadir hurdahaş olmuş o arabanın başında delirdi, Selim'se iki PKK'lıyı yakaladıkları o gece.*"(Eroğlu, KK,14)

Umut ve Kadir'in, *aynı suçtan mahkûm olan yoldaşların*, vicdan azaplarının ortak noktası ise sevdikleri insanların ölümünü kendi suçları gibi görmeleridir:

" Peki, Kadir, kızının parçalarını arabasının arka koltuğundan çıkardıktan sonra etrafını boş gözlerle süzerken, o on dakika boyunca neler düşündü?(...) Aslında ne düşündüğünü biliyordum: Şeyda'nın suya çarpmasından sonra benim düşündüğümü: Ben bir katilim." (Eroğlu, KK, 14)

Vicdan azabı yapının bütünü içerisinde değerlendirildiğinde, vicdan azabı çeken ve dolayısıyla vicdanları olan figürlerin kendilerine gerek fiziksel gerek ruhsal şiddet uyguladıkları görülmektedir. Bu üç figürün vicdan azabının altında ise acıma duygusu yatmaktadır; Umut Şeyda'ya, Kadir kızı Ayşe'ye, Selim ise PKK'lı iki kıza acıdığından vicdan azabı çekmiş ve bu azabı çeşitli eylemlerine yansıtmışlardır.

4.SONUÇ

Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarında şiddet izleğinin odak ve yan figürlerin geçmiş yaşantılarında, dolayısıyla kişiliklerinde ve kararlarında etkili olduğu görölmektedir. İki yapıtta da odak ve yan figürleri üzerinden yansıtılan şiddet, figürlerin travmatik yaşamlarının dışavurumu ile şekillenmiştir. Yapıtlarda figürlerin geçmişlerini yansıtırken başvurduğu şiddetin nedeni, figürlerin kendi benlikleri ve dış çevre ile yaşadığı çatışmalardır.

Yapıtlarda figürlerin kendilerine, diğer figürlere ya da diğer figürlerin kendilerine uyguladığı şiddet amaç bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin Kusma Kulübü'nde Umut hem bireysel hem de toplumsal nedenlerden ötürü şiddete başvururken Yarım Kalan Yürüyüş'te Korkut'un şiddete başvurma nedenleri daha bireysel olmuştur. Umut acılarını birey temelinden yola çıkarak hem birey hem de toplum bağlamında yansıtmiş, Korkut ise geçmiş yaşantısından kaynaklanan sıkıntılarını dışavururken birey/bireyler ile sınırlı kalmıştır. Buna karşın iki odak figürün de şiddete başvurma nedeni, içinde bulunulan çevre ile uyumsuzluk olmuştur.

Yapıtlarda yapılan inceleme sonucunda Mehmet Eroğlu'nun Yarım Kalan Yürüyüş ve Kusma Kulübü adlı yapıtlarında şiddet izleğinin figürlerin geçmiş yaşantılarına, hissedilememiş sevgiye, yalnızlığa ve dünyaya başka bir açıdan bakmayı sağlayan farkındalık içine girme isteğine bağlı olarak ortaya çıktığı saptanmıştır.

5. KAYNAKÇA

- "Eroğlu, Mehmet". Kusma Kulübü.4. basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- "Eroğlu, Mehmet". Yarım Kalan Yürüyüş. 5.Basım. İstanbul: Agora Kitaplığı,2005.
- Eroğlu,Mehmet. Söyleşi. mehmeteroglu.info. Şubat 2004. 7 Kasım 2009.
<<http://www.mehmeteroglu.info/kus06.htm>>